

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Martyrium

[Basel], 1492

De Gradibus martyrii. Ca. ix

[urn:nbn:de:bsz:31-333321](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-333321)

lius laudem scribitur: Ecce edificabatur ambulans in timore domini et consolatione spiritus sancti replebatur. Si milit et in hoc laudatus est Cornelius: ut eodem volumine scribitur: Vir autem quidam erat in Cesaria nomine Cornelius Centurio coortis que dicitur italice: religiosus et timens dominum cum omni familia sua. Et sic pro oppositum defectus timoris domini: causa est casus et peccati. Scriptum est enim in Genesi. Dixit Abraam ad Abimalech: Cogitavi mecum cum dicens: forsitan non est timor dei in loco isto: et interficiet me. Cum omni ergo dei timore hanc tantam rem martyrum nobiscum tractemus: dicamusque ad Jesum dominum nostrum: Confitebor tibi in timore tuo domine: dirigamque concitationes animi nostri ad rectum: ut sint iuncto currui similes: in quo recte moderando implevit suum rector officium: nec qualibet concite iterit offendet. Si autem aberrauerit licet placide ac leuiter: per fragosa vestabitur: et vel in precipitia labetur: vel certe quod non est opus deseritur. Omnes ergo animi arrogantiam eradicemus a nobis. Auxilium a Jesu christo solo expetamus: cuius fidei testimonium deponitur sumus. Quonia tu domine deus virtus es salutis mee: sperabam aliquando in virtute mea: que tamen non erat virtus: et cum sic volui currere: ubi magis stare credebam ibi magis cecidi: factusque sum magis retro et non ante: et quod credebam consequi: longius elongauit a me. Non ergo gloriatur ante te stulta presumptio omnis carnis: sed miseri mei. Adiuua me: dirige gressos meos: ut nomen tuum in medio infidelium confiteri possim: da fortitudinem animi: ut que illi timent: excelsa et insuperabili mente dolorem mortemque calcare possim.

Cornelius.

Abraam.

Plus plus & omnia

De Gradibus martyrii. Ca. ix.

Gradus martyrii ex diuersis martyrum dispositionibus egregiusque illorum gestis connumerare possumus. Et primum martyrii gradum illorum

c iij

dicam⁹: qui infantes penitus et nihil noscentes: mortes p^r
christi nomine patiuntur. Ut innocentes illi pueri p^r no-
mine Iesu rege iudeorū mortē passi sunt: et pueri alij plu-
res a martyribus secū ad martyriū deportati. **F**atui simi-
liter si pro christi nomine occiderent: quia ut supra expli-
cauimus vnum cum christo faciunt: in illisq; christus oc-
census esset. huius martyriū gradu martyres dici possunt.
Videtur et scdus martyriū gradus eorū: qui mortem et si
possent sine christi offensione vitarent: potius tamen eli-
gunt mori: q̄ sanctissimū illius nomen abnegare. **Q**uib⁹
certe christus in euangelio dixit: **S**i vos psecunt in vna
ciuitate fugite in aliam. Verum quia aliquādo compre-
hensi fugere non possunt: mortē poti⁹ eligunt q̄ christus
negare velint. Contigit em̄ quotidie diuersissimis casib⁹
christianos ab infidelibus cogi: aut christū negandū: aut
ex hac vita migrandum: sic q̄ horū duorū alterū cogātur
eligere: et plures certe eligunt deo dilecto mori: q̄ nega-
to viuere. **E**t hi huius seculi grad⁹ martyres dici possūt.
Quod genus martyriū debiliū proprie dicitur. **E**t ut ait **A**u-
gustinus: non soluz mortē prius eligere q̄ christum nega-
re debemus: sed etiā q̄ contra dei precepta quicq; perpe-
tremus. **S**ic et **S**ufanna viriliter fecit. **S**ic et **E**leazar⁹ ille
de quo in machabeorū libro ij. scriptū habetur: q̄ mortes
potius elegerit q̄ contra legē carnes porcinas manduca-
re. **E**t dixit ad dñm: **Q**uic qui habes sanctā scientiā mani-
feste tu scis: qz cū a morte possem libarari: duos corporis
sustineo dolores: fm̄ animam vero ppter timorē tuum li-
benter hec patior. **Q**uare pulchre ait **L**actātius: **H**is ca-
uendū est vt iubentibus nos facere contra legē dei: ptra-
q; iusticiā: nullis minis terreamnr: nullis supplicijs: q̄ mi-
nus dei iussione iussioni hominis pferamus. **S**ed vnā fa-
cto questionē de eo quod tporib⁹ nostris cōtingit. **C**apt⁹
fuit a saracenis pyrata quidā strenuus **P**etrus arolād⁹
ianuensis: qui ob scelera mortē merebat crudelē: data il-
li fuit optio: q̄ vel xpm̄ negaret: et diuitias et bonores su-

Sufanna.
Eleazarus.

Lactātius.

Petrus
arolādus

sciperet: qualia z alter maior in palatio soldani haberet:
vel mortē turpissimā subiret: vt scilicet medius ipse seca-
retur. Et ille sic secari magis q̄ xp̄m dñm deumq; suū ne-
gare elegit. Et quod plus est cū cretēsem quendā sibi cō-
pyratā z concapriū vite dulcedine allectū videret: mi-
rabilibus exhortationib⁹ ad mortē pro christi nomine su-
stinendā animauit: suaq; deinde eloquētia a carnificibus
impetrare curauit: vt prius illū q̄ se occiderēt. **Querim⁹**
ergo an hic seu quisquis alter: qui ob enormia scelera ca-
ptus: z vt narrauimus mortuus fuerit: christi martyr dici
debeat? **Quem** sine dubio doctorū sanctorū auctoritate
martyrem esse dicimus: z confessionē illam omnēq; huic
similē tante efficacitē asserunt: q̄ oēs alias supauerit cau-
sas. **Ad** qđ nos mire pl̄chroq; exēplo animauit **Lactan-**
tius institutionū suarū libro. iij. ex pulchra disputatio-
ne concludēs: Ita q; inquit cū semel p̄posita sint hominī
bona z mala: cōsiderare vnū quēq; secū decet: q̄to sati⁹
sit perpetuis bonis mala breuia pensare: q̄ p̄ breuib⁹ z
caudicis bonis mala perpetua sustinere. **Ita** sicut in hoc
seculo cū est p̄positū cū hoste certamē: prius laborādum
est vt sis postmodū in ocio: esuriēdū: sitiēdū: estus: fri-
gora p̄ferenda: humi quiescendū: vigilandū: periclitādū
est: vt saluis p̄gnorib⁹: z domo: z re familiari: z omnibus
pacis ac victorie bonis p̄fui possis: sinānt presens oci-
um malueris q̄ laborē: maluz tibi maximū facias necesse
est: preoccupabit em̄ aduersarius nō resistētē: vastabūtur
agri: diripiet domus: in predā vxor ac liberi venient: ip̄e
interficere aut capere. **Que** omnia ne accidāt presēs cō-
modū differendū est: vt maius longiusq; pariat: omi-
tenda est presens voluptas: ne hostis opprimat. **Vigilan-**
dū. **Stationes** agende militares. **Expeditiones** obeūde:
fundēdus ad vltimū cruoz: omnia deniq; arma z graui-
ora patient: ferēde eq̄dē prompti⁹: q̄ nobis impator no-
ster de⁹ p̄mia laborib⁹ etna p̄stituit. **Quid** iocūdi⁹ x̄bis
istis dici potest? **Quid** propri⁹? **Quid** forti⁹ ad homies

Soldanus.

Lactantius.

huius mundi illecebras vincēdas? **N**ac certe ⁊ mel ex illi
us ore profluxit. **E**t vt de Nestore dixit Homer⁹ Του καί
απο γλωσσησ μελιτος γλυκιών ρέον αυδη **T**ertius
martyriū gradus est iam fortium ⁊ perfectiorū: vt cū quis
mortem sine peccato aufugere posset: nec illam fugit: sed
Jacobus. magis expectat: vt horū princeps **Jacobus** fuit aposto-
Herodes. qui cū herodis persecutionē aufugere potuisset discede
re noluit: sed tantum spectauit quousq; ⁊ ipse captus: et
pro christi nomine interemptus fuit. **E**st et quartus mar-
tyriū grad⁹ omnium perfectissimus: ⁊ ad illos solos prinēs:
qui perfecta charitate a deo repleti: vt animosi milites cō-
fessionem nominis **I**esu christi sponte se ingesserunt: exem-
plo scilicet imperatoris sui qui pro redemptione nostra
passioni sponte se obtulit: vt **M**atthe⁹ de illo scripsit: qd di-
scipulis suis ait: **S**urgite eamus: tradēs se sponte in mani-
bus peccatorum: illis dans obuiam: ⁊ se illum esse quem
querebant respondens. **P**etr⁹ similiter volenti illū defē-
Andreas. dere: contradixit ⁊ cessare iussit. **U**nde **A**ndreas ad **E**ge-
am ait: **A**uctor humani generis pro restauratiōe nostra
hoc crucis patibulū nō inuitus sed spōte suscepit. **E**t cū
frater meus **P**etrus diceret: propitius esto tibi domine:
ne hoc fiat. **R**espōdit ei ⁊ dixit: **G**ade post me sathanas:
quia non sapiš que dei sunt. **I**deo dixit **P**aulus aposto-
lus: **T**radidit semetipsum hostiā ⁊ oblationē deo in odo-
rem suauitatis. **E**t petrus apostolus: tradidit autem iu-
dicanti se iniuste. **A**d cuius exēplū q̄ plurimi martyres
charitate **I**esu christi ardentis: sponte se martyrio pro il-
lius sanctissimi nominis confessione iniecerunt. **J**uxta il-
lud **P**etri: **C**hristus passus est pro nobis relinquens no-
bis exemplū vt sequamini vestigia eius. **Q**uid autē est
sequamini vestigia eius: nisi qd sicut ille pro redemptione
nostra fecit: sic nos pro illius sanctissimi nominis confes-
Hierony. sione: sicut robusti milites in hac tēporis necessitate patia-
mur. **N**am vt ait **H**ieronymus ad **E**liodorum seipsū of-
ferre deo proprie christianorum est ⁊ apostolorū: qui to-
tum censum quem acceperant domino tradiderūt: ⁊ me

rentur audire sedebitis super duodecim solios iudi-
cātes duodecim tribus israel. Et pius doctor Anselmus
in eo libro cuius titulus est: cur deus homo. Nihil asperi-
us inquit et difficilius potest homo pati ad honorem dei
sponte et non ex debito: q̄ mortem. Et nequa q̄ magis se
homo potest dare deo: q̄ cum se morti tradat ad honorē
ipsius. Ideo venerabilis alius doctor beatus Thomas
de aquino in secunda parte secunde sue summe: questio-
ne sua. xxvij. Q̄d aliquis inquit sponte ad martyrium se
offerat pertinet ad perfectionem charitatis. Qua chari-
tate perfecta succensus christi precursor Johānes baptis-
ta: non dubitavit herodez arguendū accēdere: pro quo
et caput sibi amputatus fuit. Hac eadem ductus Paulus
vas electionis teneri minime potuit a fratribus q̄n hieru-
salem adiret: q̄m ibi vt propheta Agabus predixerat al-
ligaturus erat. Quib⁹ ait: non soluz alligari parat⁹ sum: s̄
etiā mori p̄ nomie Jesu. Ignati⁹ similiter Johānis euā-
geliste discipulus et antiochie episcopus: cum diu p̄ pace
ecclesie exorasset: traiano imperatore de victoria orien-
talium redeunti: et christianis mortem mināri occurrir: et
libere se esse christianum asseruit: quem traian⁹ ferro vin-
ctum decē militibus tradidit: et romam duci precepit: tra-
dēdum ibidem bestijs deuoranduz. Hic (vt scripsit Euse-
bius in historijs ecclesiasticis: et Hieron. de viris illustrib⁹)
dū i via duceret veniretq̄ ad smyrnā vbi erat Polycarp⁹
scripsit ad Ephesios eplaz vnā: aliā ad magnesianos: ter-
tiā ad tragēses: quartā ad romanos: et inde exiēs scripsit
ad philadelphios: et ad smyrneos et pprie ad Polycarpū
cōmēdās illi antiochēse ecclesiaz. Ex epla aut̄ quā scripsit
ad romanos int̄ cetera h̄ dicit: a syria vsq̄ romā cū bestijs
ēra mariq̄ depugno: die atq̄ nocte p̄nex⁹ et colligat⁹: de
cē leopardis ad custodiā datis ducoz: q̄ ex bñficijs nr̄is
seuiores sūt: sed ego eorum nequitijs magis erudior. Q̄
bestie salutare que mihi parantur: quando emittentur:
quando eis licebit carnibus meis vesci: Inuitabo eas

Anselmus.

Thomas de
aquino.

Johes bap-
tista.

Paulus.

Ignatius.

Eusebius.

Hieron.

Polycarp⁹.

ad deuotionē meā. Et b̄precabor ne forte (vt in nō nul
lis fecerūt) timeāt cōtingere corpus meum. Quinimmo
z si cuctabunt: ego vim faciā. Ego dentib⁹ earū me inge
rā: date queso veniā. Ego noui qd mihi expediat: ignes:
cruces: bestie: dispersiones ossium: disceptationē omniū
membrozū z totius corporis: et omnia pene in me vnum
supplicia diaboli arte quesita cōstēt: dūmodo Iesū chri
stum merear adipisci. A cuius nominis inuocatiōe inter
tot z tanta tormenta nūq̄ cessauit. Ad quē cū traian⁹ du
os feroces leones mitti iuberet vt sic deuozaret q̄ nec illi
us remanerēt reliquie: dixit Ignati⁹: Frumentū chris
ti sum: bestiaz dentibus molar: vt panis mundus efficiar.
Cui cum nullā vim inferrēt: cepit Ignati⁹ illos ad se de
uozandū prouocare: qui occurrētes illum suffocauerūt:
nec eius carnē vllaten⁹ tetigerunt. O mira sāctissimi mar
tyris in christum charitas. O inexcogitabilis feruor: non
putabat hic martyria sibi sufficerere: nisi z vltro ipse se ex
poneret: z bestias ad se deuozandum prouocaret. Geo
rius similiter miles z nobilis z ex capodocia exortus: tē
pore diocletiani quo intra mensem. xviij. milia hominum
martyrio fuerunt coronati: sua omnia cū pauperibus ero
gasset abiecta militari veste: christianozū habitū se vesti
uit: atq; in medium infidelīū profiliens exclamauit: Om
nes dñj gentiū demonia: domin⁹ aut celos fecit: que post
multa tormenta capitis abscissione martyrium p̄sumauit.
Idem Sorgonius similiter z Dirotheus fecerunt: qui cum
martyrem quendā crudelibus et immamb⁹ supplicijs cru
ciari viderent: forti animo z constanti īperatori dixerūt:
Cur imperator sententiam in isto solo punis: que in nob
omnibus viget? Ut quid in illo crimen inducit: qd a no
bis omib⁹ p̄stet: hec nob fides: h̄ cult⁹: z vnanimis atq;
eadē sentētia? Qui ob hoc capti post multa tormēta: la
queo ap̄p̄si necati sunt. Quid de Adriano dicā: qui cum
in vrbe nicomedie Maximianus imperator: christianos
ad sacrificandum idolis cogere conaretur: et ille prior

Georgius.

Sorgonius.
Dirotheus.

Adrianus.

officij militaris eēt: haberetq; sub custodia xxxij. in chri-
sti cōfessione deprehensos: ab illis de fide edoctus: in me-
diū profliens ait: Anotate me cū istis quia ⁊ ego chri-
stianus sū. Et cū nullis verbis aut pmissionib⁹ impatoris
reduci potuisset: vna cū alijs quos vinc̄tos sub custodia
habuerat: duro martyrio coronatus fuit. Iuuenis scilicet
xxvij. annoꝝ: pulcherrim⁹ ⁊ delicatus valde. Quid etiā
de **A**daucto dicemus: qui cū beatus **F**elix presbyter ad
decollandū duceret: obui⁹ illi spōte ⁊ se xp̄ianū pfessus:
quare ⁊ cū illo pariter decollatus fuit. Idē ⁊ **A**ntonino
martyri cōtingit: q̄ cū se spōte xp̄ianū fateret: iubete vi-
rellio iudice capitali sentētia fuit dānatus. **C**lauculari⁹
similī cū xl. martyres in stagno frigidissimo positos cu-
stodiret: ⁊ triginta nouē de celo coronas ad illos descen-
dere vidisset: admirabat quare: nec alia alī aduenerat:
sed pprius ppendēs: nouit vnū aufugisse: stupefact⁹ er-
go tanta visōe: cepit intra cor suū cogitare ac dicere: q̄re
⁊ nō ego in illius fugitiui locū accedo vt ⁊ xl. que illi de-
bebat corona mihi adueniat: ⁊ subito vestimēta exuens
in stagnum p̄siliuit: clamās ac dicēs: xp̄ianus sū. Sed qd
amplius dicem⁹ de **P**astore ⁊ **I**usto fratrib⁹ quos supra
memorauim⁹? **N**ōne miraculū fuit: q̄ pueri sic spōte mar-
tyriū accederēt? **V**erum difficile esset q̄ nec possem: nec
necessariū puto omnes cōnumerare martyres: qui spon-
te antiquis p̄secutionib⁹ forti et virili animo martyrio se
inicerūt. **H**os solū placuit annotasse: vt cognoscam⁹ ar-
dentē ac perfectam charitatē plurimos dei milites posse
disse. Et vt nobilis illa puella **M**argareta ait: **C**hristus
p̄ me semetip̄m tradidit morti: ideo p̄ xp̄o mori nō dubi-
to. **U**nde ⁊ **E**ulalia virgo annoꝝ circē xij. **E**x barcillo
na ciuitate hyspanie: cū erudiret in fide a **D**onato quo-
dam presbytero: qui pulle plures dixerat: q̄ xp̄m magis
fateretur q̄ negaret. **I**ntrouit interim **d**atian⁹ **B**arcillo
nam: sub quo ibidē prius **V**incētius ⁊ **V**alerius marty-
rio coronati fuerāt. **A**d cū audiuit **D**onat⁹ presbyt⁹: p̄cul

Audactus.

Antonius.

Iustus.

Pastor.

Margareta

Eulalia.

a ciuitate secessit: **E**ulalia autem se in facieꝝ presidis obtulit dicens: **Q**uid ingrederis ciuitatem inimice dei excelsi? **Q**uid persequeris christianos: et niteris perdere uirgines dei? **D**ominus me docuit in ueritate sua: nec poteris seducere pueritiam meam. **C**ui datianus: **I**n infatula ante te crescas florez tue etatis perdere queris. **E**t cum nec uerbis: nec crudelibus tormentis a sanctissimo proposito seduci posset: sententia capitali datur. **Q**uomodo etiam se spote martyrio obtulerit christi sponsa **K**atherina: supra memorauimus: quod de uirgine hac tam pulchra et puella nobilissima stupor mentibus inferatur: unde tanta charitas tantus ardo mentis illi incubuerit. **S**ed a christo spose suo hic ardoris spiritus prouenit: prouenietque unicuique qui dilectione et amore illi coniungi optabit. **Q**uo christi amore ac dulcedine tractus christi signifer **F**ranciscus tribus vicibus ad infidelium partes ut illius sanctissimum nomen confiteretur iter est aggressus. **S**ed quid de **T**homa cantuariensi archiepiscopo dicam: qui ut imperatoris sui christi uestigia sequeretur: cum ad eum interficiendum milites regis armati uenirent: illis occurrens dixit: **E**cce ego? **S**ufficiat hunc narrasse. **S**ed tacere non possum de fratribus illis beati **F**rancisci charitate armati. **P**auci admodum sunt anni elapsi ut fere lxx. quod in hierosolyme partibus ad infideles illos cedula admonitionis fidei et declarationis prauae illorum legis tradiderunt: quo et interfecti et martyrii coronas susceperunt. **I**dem et tempore **F**rancisci patris eorum prius contigerat: quod quandoque ex suis fratribus charitate christi zelo successi: licentia a **F**rancisco (qui illos optime nouerat impetrata) uel potius suis exhortationibus missi: ad infideles per presertim nomine **I**esu christi accesserunt: quod cum in mareoebia ciuitate regis granate in hispania uiriliter fuissent professi: martyrii coronas suscipere ualuerunt. **A**hagnus igitur hic martyrii gradus imo maximus: nec maior in martyres testimonium repiri potest (ut omnes asserunt doctores) quam quis ad christi domini exemplar: semetipsum spote pro illius nominis con-

Katherina.

Franciscus.

Thomas cantuariensis.

fectione hostiā deo viuētē offerat. Illo exhortāre ac di-
cente: Si q̄s vult venire post me abneget semetip̄m ⁊ tol-
lat crucē suā ⁊ sequat me. **Ad Hieronym⁹ ad Elbiaz ex-**
ponens ait: huius exhortationis hic s̄sus est. Nō est de-
licata in deū p̄fessio. Qui in me credūt debēt sanguinez
suū fundere: qui em̄ pdiderit animā suā in presenti: lucre
faciet eam in futuro. **Ad tñ nō solū in necessitate marty-**
rū intelligēdū est: vt idē Hieronymus asserit: sed in om-
ni cōuersatione: ope: cogitatioe: s̄mone: negem⁹ nosmet-
ip̄os qui añ fuim⁹: ⁊ cōfiteamur cos q̄ in xp̄o renati sūt.

Hierony.

De p̄m̄is martyrii ⁊ paradiso moameth. Ca. x.

Premia martyrii miranda ⁊ iexcogitabilia a s̄-
ctis doctoribus p̄dicant. Et vt aliqua breuit
cōtigamus: donauit dñs militib⁹ suis oīm pec-
catorū et capitaliū ⁊ minorū plenā remissio-
nē: dicēte Augustino: Falce martyrii omnia refecant. Et
de ciuitate di: Quid preciosi⁹ q̄ mors martyriū: pp̄t quā
delicta dimittūtur: ⁊ merita cumulant⁹: q̄re int̄ cetera p̄cio-
sior in p̄sp̄ctū xp̄i mors martyriū est. Hec vt ait Cyprian⁹
est delictorū finis: piculi t̄min⁹: patiētie m̄grā: dom⁹ vite:
dux salutis. Sic vt iniuriā faceret martyriū (vt Augusti-
nus ip̄e attestat) q̄ p̄ illo oraret: Nā cū optimū certamen
certauerit xp̄i martyr: volueritq; p̄ dñi sui honore s̄gūi-
nē pp̄uū effūdere: vt p̄ illi redēptōe xp̄s p̄us effuderat:
audire mereret: qz illū sic mereri vult dñs: Veni dilecte
mi: mūdauī te ab oīb⁹ sc̄li in q̄natiōib⁹: feci vt iā nlla am-
pli⁹ carnal̄ illecebra possit te a me reuocare: nō decliare
voluptas: nō auaritia: nō ipudicitia: nō honoris aut pote-
statis pulsabit ābitio. Nō animi p̄urbatiōes: nō corp̄is p̄-
secutiōes āpli⁹ patieris. Sic ḡ tuo s̄gūse mūd⁹: ⁊ pur⁹ ve-
ni ⁊ itra in gaudiū dñi tui: mecū letar: qz me firma itētiōe
seq̄ voluisti: nō te mūd⁹ pp̄t me oblectauit: oīa calcasti
vt mecū eēs. Veni ḡ qz vbi sū ego: illic ⁊ te ministr̄ meū
eē volo: passiōm mearū soci⁹ fuisti: q̄rez p̄solatiōm te p̄fici
p̄e faciā: itra in gaudiū s̄p̄itnū: i domū dñi tui vbi sūt

Augustin⁹.

Cyprianus.